

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen käyntimäärien painopisteen siirtyminen erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon Kainuussa

Marja-Leena Leinonen

Palveluyksikön päällikkö
Kainuun hyvinvointialue, Tesa
Mielenterveys ja riippuvuuksienhoito

Kainuun hyvinvointialue muodostuu Hyrynsalmen, Kajaanin, Kuhmon, Paltamon, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon ja Suomussalmen kunnista.

Väestö:

70 152 henkeä (31. maaliskuuta 2024)

KAINUUN
hyvinvointialue

Kainuun hyvinvointialueen organisaatio: palvelut ja hallinto

Hyvinvointialuejohtaja

Toimialueet

Terveyden- ja sairaanhoidon palvelut

Akuuttihoidon ja pelastuksen palvelut

Sosiaali- ja perhepalvelut

Ikäihmisten palvelut

Tuotannon hallinto- ja tukipalvelut

Palvelualueet

Järjestämisen tuki

- Asiakasohjaus
- Järjestämisen toiminnot
- Professiojohtajat
- Strategiset hankinnat
- TKIO
- Valvonta
- Viestintä
- Ydinprosessien ohjaus

- Diagnostiset ja hoidolliset tukipalvelut
- Kuntoutuspalvelut
- Lasten ja perheiden terveystalvelut
- Osastohoito
- Mt- ja riippuvuuksien hoito
- Vastaanotto- ja pkl-palvelut

- Akuuttihoidon palvelut
- Pelastus, riskienhallinta ja turvallisuuspalvelut

- Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus
- Asumisen ja sosiaalisen kuntoutuksen palvelut
- Perheiden tuki- ja ostopalvelut

- Ikäihmisten asumispalvelut
- Ikäihmisten kotihoito

- Hallintopalvelut
- Tukipalvelut

Asiakas-
prosessit

Kiireettömät palvelut

Päivystykselliset palvelut

Kotiin annettavat palvelut

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Toimialue

Terveyden- ja sairaanhoidon palvelut

Palvelualueet

Diagnostiset ja hoidolliset tukipalvelut

Kuntoutuspalvelut

Lasten ja perheiden terveystalvelut

Osastohoito

Mielenterveys- ja riippuvuuksien hoito

Vastaanotto- ja pkl-palvelut

Palveluyksiköt

- Lääkehuolto
- Kuvantaminen
- Patologia
- Välinehuolto ja infektioiden torjunta
- Sihteeri-palvelut

- Apuväline-keskus ja hoitotarvike-jakelu
- Fysiatrria ja fysioterapiapalvelut
- Kuntoutus-tutkimus ja erityisterapia
- Kehitys-vamma- ja -osasto

- Äitiys- ja lastenneuvola, perhe-suunnittelu
- Koulu- ja opiskelu-terveyden-huolto
- Naistentaudit, äitiyshuolto ja synnytys
- Lasten ja nuorten somaattinen ESH

- Osastohoito somaattinen ESH
- Leikkaus, anestesia
- Osastohoito perus-terveyden-huolto

- Lastenpsyk.
- Nuorisopsyk.
- Kuntien mt. ja päihdepalv. (5 yksikköä).
- Aikuisten osastohoito
- Mt- ja päihde-palveluiden hallinto ja ostopalvelut

- Poliklinikka-palvelut
- Vastaanotto-palvelut
- Suun terveyden-huolto

Kehityspolku Kainuussa

- 2005 alkaen toiminta kuntayhtymänä, kehitetty yhtenäistä Kainuun mielenterveys ja riippuvuuksienhoidon kokonaisuutta
- Kuntien mielenterveyspalvelut toimivat kokonaisuutena
  - Mielenterveystoimiston/yksikön akuuttivastaanotot
  - Kuntoutuksen kokonaisuus kuntoutuskodit ja avokuntoutus (ryhmät, lääkehoito, keskustelut, toiminnallinen kuntoutus..)
  - lähipalvelujen vahvistaminen turvaa nopean ja joustavan reagoinnin
- Sairaalapaikkojen vähentyessä siirtyi vakanssit (työntekijät) avohoitoon kuntiin
- Omien kuntoutuskotien kehitys kuntoutumiskeskuksiksi jotka sisältävät asumispalveluiden lisäksi avokuntoutusta, ryhmiä, intervalleja, lääkehoito, keskustelua ja kotiin vietäviä palveluita
- Asumispalveluiden tarve lisääntynyt sairaalapaikkojen vähentyessä
  - ympärivuorokautisia asumispalveluja tullut lisää (omia yksiköitä)
  - kotiin vietävillä palveluilla on pystytty tukemaan enemmän kotiin ja ei-ympärivuorokautista/yhteisöllistä asumispalvelua tarvitaan vähemmän
- Erikoissairaanhoidon palvelut keskitetyksi Kajaanissa
  - Osastohoito (paikat vähentyneet)
  - Yleissairaalapsykiatria
  - Lasten ja nuorisopsykiatria (osastot ja poliklinikat) – lasten ja nuorten perustason hoito ei ole tällä palvelualueella (sosiaali- ja perhepalveluissa)

Päätöksiä toiminnan takana

- Yhdistettiin perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon avohoito
- Yhtenäinen toimintamalli ja palvelurakenne
  - tapauskohtainen työryhmätyö ja tarpeenmukainen hoito, jossa yksi keskeisistä peruseriaatteista on mahdollisimman pysyvä työryhmä joka vastaa hoidosta alusta alkaen, muutokset vain tarpeen mukaan ja hoitovastuu avohoidossa myös kriisitilanteissa (tiiviisti mukana osastohoidon aikana)
  - Pyritään avohoitopainotteisesti, joustavasti ja nopeasti tarjoamaan tukea perhe- ja verkostokeskeisesti
- Tilastointi
  - Kokeilujen myötä todettiin, että emme tilastoi avohoidossa erikseen esh:n toimintaa vaikka se sisällöllisesti voisi sinne kuulua.
  - Pidämme huolta hoidon laadusta, mutta kirjaaminen ja tilastointi yhteen paikkaan.
  - Kaikki mielenterveyden avohoito tilastoidaan perusterveydenhuoltoon (Akuuttivastaanotot, kotikuntoutus, kuntoutuskotien kävijät)
- Yhtenäinen potilastietojärjestelmä
- Vahvasti on panostettu avohoidon kehittämiseen

Varmistettava

- Koulutus ja osaaminen
  - Varmistettava henkilöstön osaaminen ja tuki (konsultaatiot, tapauskohtaisen työryhmän kokoonpano) varsinkin vaikeiden mielenterveyshäiriöiden hoitoon
  - Psykoterapeuttikoulutukset säännönmukaisesti yhteistyössä yliopiston kanssa – työnantajan tuki on ollut vahvaa
  - psykoterapiaosaamista lähipalveluihin avohoitoon
  - Psykoterapeuttiset valmiudet koulutusta sisäisesti säännöllisesti jatkumona varsinkin avohoidon henkilöstölle
- Työnohjaukset
  - Ryhmätyönohjausta jolloin tieto, kokemus ja pohdinta jakaantuu kaikille
  - Aluksi oli laajoja, seutukunnallisia, koulutuksellisia työnohjauksia
    - Työntekijät tutustuivat toisiinsa, konsultaatiokanavat löytyivät, toimintamallia vahvistettiin, yhtenäisti toimintaa
- Henkilöstön työnjako ja toimenkuvat selkiytettävä
  - Tiimit: psykoosityöryhmä, vauvaperhetyö, hoitotiimi, päihdetiimi...
  - Pienissä kunnissa yksittäisellä työntekijällä täytyy olla useampaa osaamisaluetta hallussaan
  - koulutus tärkeää ja työparityöskentely yli kuntarajojen
- Psykiatripalvelut

Tilastoja Sotkanet THL

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2004	2014	2021	2022	2023
Aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit / 1 000 18 vuotta täyttäneitä ind. 3075	Koko maa	yhteensä	441,3	482,5	504,4	458,5	464,1
	Kainuun hyvinvointialue		624,2	824,3	1 114,0	1 025,1	1 172,2
	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue		584,9	376,0	744,4	615,6	569,5
Kuntoutuspsykiatrian saaneet 16 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä ind. 3872	Koko maa		3,8	8,2	17,0	18,0	19,0
	Kainuun hyvinvointialue		2,9	6,9	7,3	5,8	7,6
	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue		3,5	8,8	16,6	17,2	19,2
Kuntoutuspsykiatrian saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä ind. 2418	Koko maa		2,2	7,1	18,2	18,6	18,9
	Kainuun hyvinvointialue		1,4	4,8	10,1	10,4	10,1
	Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue		1,7	8,2	20,3	20,5	21,9

